

הלכות סבה סימן תרכט

(מו) שאין בהם ארבעה גשרים, באפלו הם משפים (מח) שדומים לכלים. (יח) (מט) לנהגו שלא לספק בהם (י) כלל: יט (כא) *פרס עליה סדין מפני החמה או תחתיה מפני הנשר, לפלומו שלא יהיו עליו וקיסמין נושרים על שלחנו, (כב) פסולה; אבל אם לא פרס אלא (כג) לנאותה, פשרה, יהוא שיתהא (נד) בתוך ארבעה לספק. (נה) *ויש אומרים שפכה שהיא מסככת מרביץ שם בנקרא כח חסדי תפה עד רב הנהא צ' החוספה תראיש בעם תפכות הנאותים ושאר פוקים לקאותה וצדן ספר הוא.

באר היטב

וכתב הפ"ח: הלשון 111 אין מספקין בהם ד"ש לחש שישפך כ"כ שלא יהיו הגשמים יורדים בתוכה כמ"ש הפ"ק. וכ"ש בשינוי ל"ז. וכתב ט"ז: השנין של תבואה אחר שחבטה סתבואה משם פשוט דשרי הוא עקר טענה התפוש בפסלת גרן. ונראה שלא נהגו לבסות בקש

ע"י סימן חרלא סעיף ט: (יח) ונתגו. השנים מסמ"ק דלמא נבוא לספק בהם בבקיעות בענין שלא יוכלו הגשמים לירד שם. ע"כ נהגו לבסות בערכה או בגמי. ובשעת הדחק שאין להם במה לבסות מסככין בנסרים אפלו יש בהם ר, ש"ג, והיה בכל דבר הקסור טשום גזרה.

באר הגולה

שמפקפק על דבריו³⁴, ובאמת מקורו הוא מדברי הר"ן שהובא בבית יוסף. אכן יש לעיין. דהנ"מ שנתקיים דברי הר"ן בהקמתו והלשון מן הר"ן מה שכתב 'עד שהתא פתחו מרבה מצלחו', משמע לכאורה דלא סבירא לה להלכה כן, ודבריו עיני: * פרס עליה סדין מפני החמה. עין כט"ז שכתב שיש ג' חלוקים בענין זה, הם: הנהי: אם לא הניע עדין החמה לתוך הספק אלא קרוב לה, אפלו לרעת רבנו פ"ס, שהוא השי"אומרים המוכא בסמך, פסול, ובאם הניע החמה דרך גב הספק לגוף האדם, גם לרעה ראשונה וחר לכתחלה, ונראה לעין, ול שנושה בשביל החמה, כי פליגי ביש הוכחה קצת, ובכנסה החמה לתוך הספק ולא לסוף האדם, דלרעה ראשונה פוסל בזה ולרבנו תם אינו פוסל, ומינה לכתחלה לא יעשה: וזהו שסיים המחבר בסוף דבריו לרעת השי"אומרים: ומינה וכי אלא-אמ"ן הוא נפר לכל שמכין וכי, רצה לומר לשהיה דבר גמור, כגון קשהגיע החמה לבין האדם וכנ"ל. עד כאן דבריו. ולא העתקתי במשנה ברורה להלכה, דכמה אחרונים חולקים עליו (עיין באלה רבה ובגרי"שע ונאמר-מ"דכי ונהר-שלוס) ודעתם דרש"י אומר בכל ענין אף אם הניע החמה לתוך של אדם, דעל-פ"ס, הוא מגן ומספק עליו ונראה מספק בדבר המקבל טמאה, ולרבנו תם סבר אפלו אם רק הגיע קרוב לסכה, כל שהסדין לא סיע להקשר הסכה, כגון שהנה הספק ע"ב דאפלו אם יתבשר לא יתנה חמה מרבה מצלחה: * ויש אומרים וכי, הוא דעת רבנו פ"ס שהובא בתוספות, שדעתו, מאחר שפבר הקדים הסכה לצוטה כהלכתה אין לספקה במה שפרס עליה סדין אחר-כך³⁵ אף שהסדין הניח גס"ן צלחה מרבה מחממה [בית-טאיר ושי"א בביתאיר דברי רי"ת, ואף שלא תהיה הסדין נמוכה הרבה מן הספק, ומדקפרישין לקמה. ועין בב"ח שפסק להחמיר בלרעה ראשונה, וכן משמע במגן-אברהם, אמנם דעת האלה רבה דהעקר בלרעה רבנו תם מפני שהרא"ש ורבנו יצחק ומרדכי ואגדה הסכימו לו ונדברי האלה רבה בסעיף-קטן יח אלוהש קאי דהקמי דעת רבנו תם בסברא קמייתא ודברי שארי פוסקים בשם יש-אומרים, וכן כתב בבכוריי-עקבו]. ומחמת זה פסק בהי גשמים נוטפין מן הספק על השלחן דפרס סדין וכול גם לברך 'לישב בסכה', עד כאן דבריו. והנה באמת היה יכול להשיב עוד שלש פוסקים שנקראו מדבריהם שהם פוסקים כרבנו תם, והוא התשובה שהקשה לרמב"ן שהובא בבית-יוסף (והוא ת הרש"בא בסיון קצו) והוא ור"צ והסמ"ג, אבל לא מפני זה נקט להקל לטענה כרבנו, ויש הרבה ורבה ראשוני ראשונים נגדם שעומדים בשיטת רש"י והוא דעה ראשונה המוכא בהמסבר, והוא הרבנו חננאל בסיון דתפרש 'מפני הנשר פרוש רש"י שלא יהי הצלח נושרין לתוך האכל, ור"צ סבראיש דמתניחין מיני בודאי בצלחה מרבה מחממה, דאי לאו הכי אף לנאותה פסולה ונתשבת הנאותים אפ"ש לישב מקשית הרא"ש, דמה

משינה ברורה

אלא השכיבו על עדין: (מו) שאין בהן ארבעה. לאו הוקא, הוא הר"ן אפלו (מח) הם פחותין משלשה. והטעם, דכיון דיש שם פסול עליהן, (סט) נעשו כשכורין של מתכות הפסולין לספק בכל ענין שהופכין³⁶: (מח) שדומין לכלים. ואף-על-פי שראויין לשייבה, וגם ראויין להשתמש צליהן דהניו להניח אינה דבר על פניו, אף-על-פי-כן (ע) אינן מקבלין טמאה, כיון שלא יתכן לשייבה ולא לשום תשמיש אלא עומדין לבנין או לסחורה, וגם משום גזרת התורה אין בקו, שאין רגילות לספק הפיט בנסרים קצרים שאין דהבן ארבעה טפחים: (מט) ונהגו שלא וכי, דלמא (ע"א) אחי לספק בענין שלא והא מטר וכול לירד שם³⁷, (ע"ב) ויש מהראשונים שכתבו דהיום מדינא אסור, הואיל דבזמן הזה מספקין פתיחה בנסרים שאין בהם ארבעה טפחים איפא גזרת התורה, ומכל מקום יש לחש גם לטעם הראשון. (עג) ועל-פ"ס הלא-ט"ש, אף-על-פי שאין בהם גזרת התורה שאין מספקין בהם בתיקום, מפל מקום יש לחש שישפך פ"כך שלא יהיו הגשמים יורדים בתוכה³⁸, וכל-שכן בשינוי ל"ז: (י) כלל. כתבו הפוסקים, דבשעת הדחק שאין להם במה לספק, מסככין בנסרים אפלו כשיש בהן ארבעה טפחים, והוא הר"ן בכל דבר שאסרו חכמים משום גזרה. אכן לענין ברכה יש דעות בפוסקים, עין לקמן סימן תרמט סעיף ו, והבדלשי הרש"בא בענינו דדעתו נוטה היכול לברך: יט (נא) פרס עליה סדין מפני החמה או תחתיה מפני הנשר. עד כאן לשון המשנה, ודעת המחבר בלרעה ראשונה דמפני החמה הוא כפ"שעה, שהיתה הסכה (ע"ב) צלחה מרבה מחממה, ופרס עליה הסדין להגן שלא תכנס החמה כלל, ומפני הנשר הניו שלא יהיו וכי: (נב) פסולה. דהא (ע"ב) קמסבר ומגן על עצמו דבר המקבל טמאה: (נג) לנאותה ששנה. דכיון דהני צ"ח סבה. (ע"ד) כטיל לגובה. ונראה ששהיתה הספה (ע"ז) צלחה מרבה מחממה, וכנ"ל, דאי לאו הכי פסולה: (נד) בתוך ארבעה לספק. דאם היה מרחק יותר לא כטיל לגבי הספק בכל גזני, וכדלעיל בסימן תרכז סעיף ד: (נה) ויש אומרים שפכה וכי, דעה זו פליגא אדמעקרא וסבירא לה דמה דאיחא במשנה 'פרס עליה סדין

שאמרו דמתניחין מיני קשהחמה מרבה מצלחה הניו דאי לא יספק בדין ישאר חמה מרבה מצלחה, שניה סכף קלוז, וכן משמע ממרדכי, עין שם, אחר כך מצאהי פסמ"ג בדבריהם, וכן המענין בדברי הר"ן יאנות וראה שהוא פרוש גס"ן כפרוש רש"י, וכן משמע מהעשור, עין שם, ועין בב"ח שכתב שגם דעת הרמב"ם כן, מדקתניק לשון המשנה בסתמא משמע שהוא מפני פרוש רש"י, וכבר קדמו בזה הרבנו מנוח פרושו על הרמב"ם שכתב גס"ן הכי בדיעת הרמב"ם, ועין שם שדעתו גס"ן דכפרושה דרבנו שלמה [הוא רש"י, שכן קראוהו הרבה ראשונים] מסתבר, דלא מהניא פ"ל הקדמה שקדם לצעות הספה, וכן הסכים הר"י אבן-גיאית, עד כאן לשונו, וכן דעת הר"ן והרש"בא ביהודישו ובהגת סמ"ק, כלם נקטו העקר כפ"שטא דמתניחין ובלרעה

שער הציצית

(סח) רש"י: (סט) גזרא: (ע) כפרי-עקב שהאר"י פ"ד: (ע"א) סמ"ק: (ע"ב) דרכי-ט"ש בשם הגהות מימוני: (ע"ג) כגון-אברהם ד"ש הפ"ח. ודע, דהש"י העתיק עוד דבקה לא נהגו לספק עתים אף המפרשת בתורה 'מעשה לך באסוף מרגן ומלקחך', מפל מקום מפני החשש שמה נבוא לספק פ"כך עד שלא יוכל מטר לירד לתוכה ונמנוו מלסכך בו, אכן כשאין צוויין לו ענין אילן לסכך כם פשוט דיש להחמיר, אכן יתירו שלא יהיה הכסוי ע"ב כלי-כך עד שאין המטר יוכל לירד לתוכה³⁹. והנה הגר"ז והת"י אדם לא העתיקו דברי הש"י לענין קש, משמע וסבירא להו דאין להחמיר במה שגולתה תחתיה כפרוש להחמיר, וצריף עיני: (ע"ד) דעת רש"י וסיעתו, דלא כתשובת הגאונים: (ע"ה) רש"י. ובהנה יתא מה דפקשו עלה בתוספות, דלמה פסל מפני שמגן על האדם מפני החמה והעלין: (ע"ו) מרדכי, לסלק בזה קשית התוספות, ולפי מה שכתבנו מעקרא אין צריף לה⁴⁰ [נהר שלום]: (ע"ז) רא"ש, וכן מוכח מבריתא דקתני 'סכה כהלכתה וצטרה' וכי: תרגום: 1 קורות דקים שהקפיים מנחים עליהם. 2 רצפי עין.

הַלְבוּת סֵפֶה סִימָן תְּרַבְמָ

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק נח]

מוקטב לפרס סדין פסת הסכך בתוך ארבעה טפחים משאיאכל חרץ לסקה⁽⁴¹⁾.

41 וכן לפרוס כיסוי מפלסטיק מעל או מתחת לסכך בשעת ירידת הגשמים, כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ד סי' נו) שראוי לעשות בן ולהמשיך לשבת בסוכה, שאף על פי שמונע הוא את כניסת הגשמים לסוכה לגמרי, מימי אינו חמור יותר מסדין, וכן משמע בשו"ת אגרות משה (ארי"ח ח"ה סי' מג אורח ד) [מאריך, מדברי המגן אברהם שכתב לפרוס סדין כדי להגן מפני גשמים הנוטפים, ולא כתב שפורס אותו בשעת הגשמים, דייקו החכמת שלמה (סי' תרלט ס"ה) והפתחא זוטא (סי' תרבט ס"ק טו) שבשעת ירידת הגשמים ממש אינו מקיים מצות ישיבת סוכה, אף אם יושב תחת סדין ואינו מצטער בישיבתו, וכן מבואר בצפנת פענח (פ"ו מהל' סוכה ה"ב) שבשעת הגשמים הסוכה אינה נחשבת כסוכה, והפטור מלשבת בה הוא לא רק משום מצטער, אמנם מדברי הפוסקים שהובאו בדברינו לקמן (סי' תרלא ס"ק ו) נראה שאין דעתם כך].

ולפרוס סדין מעל הסכך, כתב לקמן (סי' תרמ ס"ק כה) שאין להקל, מפני חשי הוראים שיאמרו שמסכך סוכתו בסדין, אלא אם בן ניכר לכל שאינו מכיין בזה לסכך אלא רק להגן מפני הרוח.

[שעה"צ ס"ק פד]

דדוקא בתוך ג' טפחים סמוך לסכך, דאי לאו הכי יש להש משום חשש אהל⁽⁴²⁾.

42 ובמשנ"ב לקמן (סי' תרמ ס"ק כה) כתב שנכון להיזהר בזה, והוסיף בשעה"צ שם (ס"ק לח), שאף שהלבושי שרד החמיר אף בפחות משלשה טפחים, מימי האחרונים נחלקו על דבריו והתירו.

[ביה"ל ד"ה ובלבד]

דדוקא שלא יקנה עשירה טפחים בין הסכך להסדין, דאי לאו הכי מפסל משום סקה שפסח סקה⁽⁴³⁾.

43 אמנם, אם הסדין נמצא תחת הסכך ואינו יכול לקבל כרים וכסתות על גביו, מבואר בשו"ע לעיל (סי' תרבח ס"א) שאין פסול סוכה תחת סוכה, וכן אם הסדין נמצא מעל הסכך ואין הפנות סביבו, מבואר בשעה"צ שם (ס"ק ה) שאין הסוכה נחשבת סוכה תחת סוכה.

[ביה"ל ד"ה אלא]

דבלאו הכי יש להחמיר בכל גונו, דפעקו הדין הלכה כדעה ראשונה⁽⁴⁴⁾.

44 ובשעת הדחק, כתב בשעה"צ לקמן (סי' תרמ ס"ק לח) שיש להקל כדעת החוקק, כדי שלא יצטרך אדם לאבול מחוץ לסוכה.

